

NATUUR- EN MILIEUBALANS 2001 VAN RIVM

Nitraat en bestrijdingsmiddelen blijven voor problemen zorgen

Evenals voorgaande jaren blijkt uit de Natuur- en de Milieubalans, uitgegeven door het RIVM, dat het beter gaat met de natte natuur en het (water)milieu in Nederland, maar dat nog genoeg te wensen overblijft. Zo voldeed het oppervlaktewater in 2000 nog bijna nergens aan het maximaal toelaatbaar risico-niveau voor nutriënten. Ook in het grondwater komen nog teveel nitraten voor. Bestrijdingsmiddelen blijven voor zowel grond- als oppervlaktewater een probleem vormen.

Uit de Milieubalans blijkt dat de emissie van nitraat de afgelopen jaren gedaald is, maar dat in het bovenste grondwater van zandgronden de concentratie nog steeds te hoog is. De concentratie is verminderd van 150 naar 125 mg/l, maar de norm is 50 mg/l. De gevolgen voor de drinkwatervoorziening zijn beperkt, omdat de concentratie nitraat in het diepe grondwater wel aan de norm voldoet. Toch is in het oosten van Nederland de winning van drinkwater op een paar plaatsen stopgezet. De ophoping van fosfaat in de bodem zal nog verder doorgaan, hoewel in een lager tempo dankzij verscherpte normen. Door vermesting is de kwaliteit van het ecosysteem in sloten in het landelijk gebied zeer matig. De kwaliteit kan wel stijgen als de vermindering van de fosfaatemissie aanhoudt, maar daarvoor zijn weer aanvullende maatregelen nodig. Zo valt het gebruik van

fosfaatkunstmest nog niet onder het mineralenaangiftesysteem (MINAS).

De ammoniakemissie uit de landbouw is sinds 1990 met ruim 30 procent gedaald. De nieuwe en minder strikte normen uit het Nationaal Milieubeleidsplan voor 2010 worden met het huidige beleid waarschijnlijk gehaald. Het algemene beleid kan worden aangevuld met gebiedsgericht beleid in de vorm van beperkingen van agrarische bedrijvigheid in en rond natuurgebieden. Regelingen voor de opkoop van mest en de aankoop van natuurgebieden kunnen specifiek gericht worden op landbouw in natuurgebieden. Hierdoor kan de stikstofdepositie in gevoelige gebieden dalen.

De reductiedoelstelling uit het Meerjarenplan gewasbescherming (een halvering

van het gebruik) voor bestrijdingsmiddelen is gehaald. Deze daling komt bijna geheel op het conto van de grondontmettingsmiddelen, want het gebruik van andere bestrijdingsmiddelen is niet gedaald. De concentraties in het milieu nemen af, evenals het aantal normoverschrijdingen. Het aantal locaties waar deze overschrijdingen plaatsvinden, neemt echter niet af. Ecologische risico's blijven dus bestaan.

De meeste effecten op het ecosysteem van het zeewater worden veroorzaakt door de visserij, de scheepvaart en de aanvoer van voedingsstoffen. De internationale afspraken over reductie van de belasting van de Noordzee tussen 1985 en 2000 zijn voor fosfaat wel gehaald, maar voor stikstof niet. In plaats van de afgesproken reductie met 50 procent realiseerde Nederland slechts 20 procent.

Het beeld uit de Milieubalans ('beter maar nog niet goed') komt ook terug in de Natuurbalans. Rond de grote rivieren is natuur vaak ondergeschikt aan de veiligheid. Dat is voor het behoud van de biodiversiteit in kleinschalige, bijzondere projecten niet altijd positief. De grootschalige aanpak van inrichtingsprojecten is waarschijnlijk wel gunstig voor vogels, maar kan voor planten en minder mobiele dieren een achteruitgang zijn. Voor natuur in en langs het water kunnen enkele lokale en regionale successen worden gemeld, zoals uitbreiding van kwelders in de Waddenzee bij Friesland, het plan Tureluur in Zeeland en natuurontwikkeling bij Tholen. In de uiterwaarden worden soms goede resultaten behaald met natuurontwikkeling: nieuwe plantensoorten vestigen zich bijvoorbeeld. Of deze successen van blijvende aard zijn, moet de toekomst uitwijzen.

Eind vorig jaar is de Europese Kaderrichtlijn Water van kracht geworden, een richtlijn voor de kwantiteit en de kwaliteit van oppervlakte-, kust- en grondwater. Uit de nota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' van LNV zou volgens het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu blijken dat deze richtlijn voortvarend geïmplementeerd wordt, door als streefbeeld in de meeste gevallen een 'goede' ecologische kwaliteit aan te houden. Het rijksinstituut merkt daarbij wel op dat het van groot belang is dat deze positieve opstelling direct wordt omgezet in daden, zodat de toezeggingen naar de Europese Unie waargemaakt kunnen worden. ■

Uiterwaard bij hoog water (foto: Jan van der Straaten/Saxifraga).

